

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پایان نامه کارشناسی ارشد الهیات گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی

عنوان:

شبیه سازی انسان از منظر فقه اسلامی

استاد راهنما:

آقای دکتر اکبر احمد پور

استاد مشاور:

آقای دکتر حسین ناصری

تحقیق و نگارش

مریم داودی

(این پایان نامه از حمایت مالی معاونت پژوهشی دانشگاه سیستان و بلوچستان

بهره مند شده است)

بهمن ۱۳۸۸

بسمه تعالی

این پایان نامه با عنوان شبیه سازی انسان از منظر فقه اسلامی قسمتی از برنامه آموزشی دوره کارشناسی ارشد الهیات گرایش فقه و مبانی حقوق اسلامی توسط مریم داودی تحت راهنمایی استاد پایان نامه آقای دکتر اکبر احمدپور تهیه شده است. استفاده از مطالب آن به منظور اهداف آموزشی با ذکر مرجع و اطلاع کتبی به حوزه تحصیلات تکمیلی دانشگاه سیستان و بلوچستان مجاز می باشد.

مریم داودی

این پایان نامه ۴ واحد درسی شناخته می شود و در تاریخ ۸۸/۱۱/۲ توسط هیئت داوران بررسی و درجه بسیار خوب به آن تعلق گرفت.

نام و نام خانوادگی.....امضاء.....تاریخ

استاد راهنما: آقای دکتر اکبر احمد پور

استاد مشاور: آقای دکتر حسین ناصری

داور ۱: آقای دکتر امیر حمزه سالارزایی

داور ۲: خانم دکتر فاطمه کیخا

نماینده تحصیلات تکمیلی: آقای دکتر حسین خاکپور

ب

تعهدنامه اصالت اثر

اینجانب مریم داودی تأیید می‌کنم که مطالب مندرج در این پایان‌نامه حاصل کار پژوهشی اینجانب است و به دستاوردهای پژوهشی دیگران که در این نوشته از آن استفاده شده است مطابق مقررات ارجاع گردیده است. این پایان‌نامه پیش از این برای احراز هیچ مدرک هم سطح یا بالاتر ارائه نشده است.

کلیه حقوق مادی و معنوی این اثر متعلق به دانشگاه سیستان و بلوچستان می‌باشد.

مریم داودی

امضاء

تقدیم به

برترین طوبای هستی، الگوی عفت و عبادت، مظهر نجابت و شہامت و نمونہ پاکی و طہارت، شہید راہ

ولایت حضرت فاطمہ زہرا سلام اللہ علیہا

سپاسگزاری

حمد و سپاس ایزد منان را سزاست که توفیق را رفیق راه نمود و سامان را پایان کار ساخت. کمال تشکر و قدردانی دارم از تمام افرادی که اینجانب را در انجام این تحقیق یاری رسانده اند به ویژه از جناب آقای دکتر اکبر احمدپور و جناب آقای دکتر حسین ناصری که نوشته های مرا با صبر و حوصله مورد مطالعه قرار دادند و نکات لازم را گوشزد نمودند و راهنمای راه اینجانب در انجام این تحقیق بودند.

چکیده

شبیه سازی انسانی از منظر فقه اسلامی موضوع این تحقیق است. فرایند تولید مثل غیر جنسی موجودات زنده شبیه سازی نامیده می شود که با کمک تخمک بدون هسته و هسته ی سلول جسمی بالغ انجام می شود. ایجاد گوسفند دالی از این طریق، امکان شبیه سازی انسان با دو هدف درمانی و تولیدی را محقق گرداند که جنجال های بسیاری از سوی مقامات کشورهای مختلف و علمای مسیحی و اسلام در برداشته است. بسیاری از کشورها با این شیوه ی تولید انسان مخالفت کردند کلیسای کاتولیک، هرگونه شبیه سازی را غیرمجاز و دخالت در کار خداوند خواند. یهودیان نیز شبیه سازی انسانی را در حد گسترده غیر مجاز دانستند. صاحب نظران اهل سنت قائل به حرمت شبیه سازی انسانی شدند و این پدیده را باعث از بین رفتن سنت تنوع طبیعی، از بین رفتن سنت ازدواج و ... می دانند.

دانشمندان شیعی عمدتاً این تکنیک را بر اساس اصل اباحه و به حکم اولی، جایز شمرده اند. آن چه واقعیت دارد این است که خداوند تولید انسان را محدود به سنتی خاص نفرموده، بلکه در آیات قرآن، تولد انسان از خاک، گل، نطفه بیان شده است. تولید انسان بوسیله ی سلول جسمی روشی دیگر در تولید مثل است که هیچ منافاتی با پیوند ازدواج ندارد و این کودک دارای نسب و کرامت انسانی است. و ایجاد چند موجود شبیه سازی شده، سنت تنوع را بر هم نمی زند و تغییر خلق الله محسوب نمی شود.

واژگان کلیدی: شبیه سازی، سلول های بنیادین، ژن، کروموزوم، فقه، حقوق اسلامی.

فهرست مطالب

عنوان ----- صفحه

مقدمه	۱
ادبیات تحقیق	۵
۱- تعریف موضوع	۵
۲- سابقه و ضرورت انجام تحقیق	۵
۳- انگیزه انتخاب موضوع	۶
۴- هدف ها	۶
۵- سوال های اساسی تحقیق	۶
۶- فرضیه ها	۷
۷- روش تحقیق	۷

بخش اول کلیات

فصل اول: مفهوم شبیه سازی	۸
۱-۱- شبیه سازی در لغت	۹
۲-۱- شبیه سازی در اصطلاح	۹
فصل دوم: تاریخچه ی شبیه سازی	۱۲
۱-۲- مباحث مربوط به تاریخچه ی شبیه سازی	۱۳
۲-۲- شبیه سازی جانوران	۱۶

۱۸	۳-۲- شبیه سازی پستانداران
۱۹	۴-۲- تکنیک شبیه سازی دالی
۲۰	۵-۲- شبیه سازی انسان
۲۲	فصل سوم: انواع شبیه سازی
۲۳	۱-۳- شبیه سازی ژنی
۲۵	۲-۳- شبیه سازی سلولی
۲۵	۳-۳- شبیه سازی باکتریایی
۲۶	۴-۳- دوقلوزایی طبیعی
۲۷	۵-۳- تفکیک بلاستومری
۲۷	۶-۳- شبیه سازی انتقال هسته ای
۲۹	۷-۳- شبیه سازی درمانی
۳۱	فصل چهارم: انواع تولید مثل
۳۲	۱-۴- تولید مثل جنسی طبیعی
۳۳	۲-۴- تولید مثل جنسی مصنوعی
۳۵	۳-۴- تولید مثل غیرجنسی طبیعی
۳۶	۴-۴- تولید مثل غیرجنسی مصنوعی
۳۶	۱-۴-۴- بکرزایی مصنوعی
۳۶	۲-۴-۴- شبیه سازی
۳۷	فصل پنجم: کاربردهای شبیه سازی
۳۸	۱-۵- مزایای شبیه سازی حیوانات
۳۹	۲-۵- فواید شبیه سازی درمانی
۴۱	۳-۵- فواید شبیه سازی انسانی
۴۲	۴-۵- عوارض استفاده از سلول های بنیادی جنینی

۴۴	فصل ششم: موضع جوامع جهانی درباره شبیه سازی انسان
۴۵	۱-۶- موضع جوامع جهانی درباره شبیه سازی انسان
۴۹	فصل هفتم: دیدگاه مراجع مذهبی جهان درباره شبیه سازی انسان
۵۰	۱-۷- کلیسای کاتولیک
۵۱	۲-۷- پروتستان ها
۵۱	۳-۷- یهودیان
	بخش دوم: بررسی شبیه سازی انسانی از منظر فقه اسلامی
۵۴	فصل اول: شبیه سازی درمانی
۵۵	۱-۱- بررسی موضوعی شبیه سازی درمانی
۵۶	۲-۱- شبیه سازی انسان به جهت درمان و دیدگاه اهل سنت
۵۹	۳-۱- بررسی حکم شبیه سازی درمانی در فقه شیعه
۶۹	۴-۱- استفاده از سلول های بنیادین جایگزین
۶۹	۱-۴-۱- سلول های بنیادی جنینی
۷۰	۲-۴-۱- سلول های بنیادی بزرگسالان
۷۰	۳-۴-۱- سلول های بنیادی بندناف
۷۲	فصل دوم: شبیه سازی انسان
۷۳	۱-۲- شبیه سازی از منظر صاحب نظران اهل سنت
۷۵	۱-۱-۲- شبیه سازی گیاهان و حیوانات و دیدگاه اهل سنت
۷۹	۲-۱-۲- شبیه سازی انسان از منظر فقه اهل سنت
۸۴	۲-۲- شبیه سازی و دیدگاه صاحب نظران شیعه
۸۶	۱-۲-۲- شبیه سازی حیوانات و گیاهان از منظر فقه شیعه
۸۶	۲-۲-۲- بررسی حکمی شبیه سازی انسان از منظر صاحب نظران شیعه
۸۷	۱-۲-۲-۲- شبیه سازی انسان مطلقا جایز است

۹۲ شبیه سازی انسان به طور محدود جایز است
۹۴ حرمت شبیه سازی انسان از منظر مذهب شیعه
۹۵ حرمت شبیه سازی انسان به حکم اولی
۹۷ حرمت شبیه سازی انسان به حکم ثانوی
۱۰۰ فصل سوم: دلایل مخالفان شبیه سازی انسانی و بررسی آن
۱۰۱ ۱-۳- شبیه سازی انسانی تغییر خلق الله است
۱۰۶ ۲-۳- از بین رفتن پیوند ازدواج
۱۱۰ ۳-۳- تولید مثل جنسی راهی طبیعی
۱۱۳ ۴-۳- عدم تسلط انسان بر جسم خود
۱۱۹ ۵-۳- شبیه سازی با اصل تنوع منافات دارد
۱۲۴ ۶-۳- ابهام در روابط خویشاوندی و اختلاط انساب
۱۳۴ ۷-۳- ابهام در نفقه و ارث
۱۳۴ ۸-۳- نقض کرامت بشری
۱۳۷ ۹-۳- گسترش همجنس گرایی
۱۳۹ ۱۰-۳- شبیه سازی خلق نیست
۱۴۵ ۱۱-۳- پایان یافتن نقش مردان در جامعه
۱۴۵ ۱۲-۳- افزایش بیماری بر اثر کاهش تنوع بیولوژیکی
۱۴۶ ۱۳-۳- پیری زود رس
۱۴۸ ۱۴-۳- مشکلات ایمنی و سلامت
۱۵۳ نتیجه
۱۵۷ پیشنهادها
۱۵۹ منابع

مقدمه

ذهن جويا و خلاق بشر در پي منفعت طلبی خود همواره سعی بر کشف اسرار طبیعت داشته بگونه ای که علم و تکنولوژی در راستای این خواسته بشر، پیشرفت حیرت آوری در جهت تسخیر طبیعت برای ایجاد دنیایی مطابق میل انسان ها و عاری از هر شائبه ای داشته است. بوجود آمدن چنین جامعه ای تا مدت ها موضوع خیال انگیز داستان ها و رمان ها بوده است. اما با رشد دانش مهندسی ژنتیک در پایان قرن بیستم و انقلاب (دی. ان. ای) ^۱ عصر جدیدی در حوزه زیستی پدیدار گردید. انسان بواسطه این دانش و کاربردهای چشم گیر آن می توانست نیروهای طبیعت را به میل خود دستکاری کند. بوجود آمدن محصولات بیشتر و مرغوب تر در کشاورزی و دامداری، تهیه مواد غذایی بیشتر، تهیه داروهای ارزشمند چون انسولین، درمان بیماری های صعب العلاج، تولید موجودات تراریختی، کنترل حیات و طراحی اطفال از جمله اموری هستند که تحت تاثیر فناوری مهندسی ژنتیک قرار گرفته و وارد حوزه زیستی انسان شده است. افزایش مواد غذایی گوشتی و تولید شیر فراوان، محصول ابر حیوانات مهندسی ژنتیک است. طراحی حیواناتی با ژن های پیوندی انسان به عنوان کارخانه های تولید مواد شیمیایی، برای تولید مجموعه ای از داروهای ارزشمند است. مانند آن چه اخیرا انجام داده اند، طراحی بزی با ژن های پیوندی برای تولید داروهای ضد لخته شدن خون و خوک هایی با ژن های پیوندی که در خود هموگلوبین انسانی تولید می کنند. همچنین از این حیوانات برای تولید اندام هایی با هدف انجام پیوندهای انسانی استفاده خواهد شد. به گونه ای که احتمال عدم پذیرش اندام پیوندی تولید شده سازگار با ژنوم انسانی به حداقل برسد. به عنوان مثال آزمایش های بالینی به منظور بررسی میزان اثر بخشی استفاده از کبد خوک های دارای ژن پیوندی انسان، در خارج از بدن در حال انجام است تا به این وسیله در درمان بیماران با مشکلات حاد کبدی که در انتظار اهدای کبد مناسب می باشند، بهره لازم را ببرند. مهندسی بافت و ساخت اندام های انسان، حوزه جدید فعالیت در عرصه بیوتکنولوژی است. تولید پوست در آزمایشگاه ها برای درمان سوختگی ها، ساخت دریچه قلب انسان، گوش، غضروف بینی، شش، کبد و دیگر اعضای بدن، از کلون کردن سلول های انسان، از فعالیت های جدید این عرصه است. محققین در این

۱-DNA.

حوزه جدید پیش بینی می کنند که تا سال ۲۰۲۰ میلادی اکثر بخش های بدن انسان با اندام های آزمایشگاهی قابل تعویض خواهد بود.

آزمایش های ژنتیکی و ژن درمانی بیشترین تاثیر را در این انقلاب علمی داشته است و دانشمندان امیدوارند تا ژن و ژن های مسوول بیش از چهار هزار بیماری ژنتیکی را که بشر امروز را مبتلای خود ساخته است، مجزا و مشخص نمایند. تولد اولین کروموزوم مصنوعی انسان در سال ۱۹۹۷ به پزشکان این اجازه را خواهد داد که وراثت ژنتیکی افراد را تغییر داده و با جاسازی مستقیم نوارهای ژنتیکی در سلول ها به درمان بیماری ها بپردازند. زیرا کروموزوم های مصنوعی امکانات نامحدودی برای اصلاح ساختار ژنتیکی هم در زمینه سلول های غیر تکثیری و هم سلول های تکثیری فراهم می آورد و امکان تغییرات ژنتیکی افراد پیش از وقوع آبستنی در سلول های جنسی و یا بعد از آبستنی بر روی سلول های جنینی و نیز در مرحله رشد جنین امکان پذیر است. به این ترتیب روال بارداری و تولید مثل متحول می گردد و آدمی می تواند تا حد گسترده ای بر روی کودکان متولد نشده اعمال کنترل و دستکاری نماید.

تولید فرزند با ژنوم خود برای زوجین ناباروری که به روش های درمانی متعارف نمی تواند بچه دار شوند از دستاوردهای دیگر این تکنیک جدید است.

بنابر آن چه بیان شد، فرآورده های این تکنولوژی غیر قابل انکار است و چشم اندازی جدید از امکانات عملا نامحدودی را پیش روی بشر می گشاید. اما این انقلاب جدید تکنولوژی در کنار منافعی که دارد هزینه هایی را بر بشر تحمیل می کند و در حالی که نیرومندترین فناوری ممکن محسوب می شود، در حال کنترل و یا از بین بردن نیروهای طبیعی است و با امکان شبیه سازی انسان و پا به عرصه وجود گذاشتن اولین موجود شبیه سازی شده، نظام حاکم بر زندگی مطابق قبل نخواهد بود.

در این کار تحقیقی به هدف تبیین فرایند شبیه سازی و بررسی چالش های ممکن در زندگی انسان از نگاه فقه و حقوق اسلامی، کتب مختلف فقهی، اصولی، حدیثی و کتاب ها و مقالات مرتبط با موضوع و نیز دیدگاه های فقها و صاحب نظران راهنمای راه بوده اند.

در این مجموعه، شبیه سازی انسان، از منظر فقه اسلامی در دو بخش تنظیم شده است. بخش اول کلیاتی پیرامون تحقیق حاضر است که شامل هفت فصل مجزا است. در فصل اول مفهوم شبیه سازی و معادل های آن در

زبان لاتین و عربی بیان شده است. تاریخچه ی شبیه سازی عنوان فصل دوم است که در آن تلاش های دانشمندان برای کشف این پدیده علمی ذکر شده است. در فصل سوم انواع شبیه سازی ژنی، سلولی، دو قلو زایی طبیعی، تفکیک بلاستومری و شبیه سازی درمانی، تبیین و بررسی شده است. برای درک بهتر فرایند شبیه سازی در فصل چهارم انواع تولید مثل جنسی و غیر جنسی که به دو صورت طبیعی و مصنوعی انجام می شود، بیان گردیده است. فصل پنجم، کاربردها و مزایای شبیه سازی جانوران، انسان ها ذکر شده است و بیان گردیده است که تکنیک شبیه سازی در جهت تولید داروهای ارزشمند، تهیه بافت ها و اندام های مورد نیاز بیماران خدمت چشم گیری خواهد داشت. در فصل ششم، مواضع جوامع جهانی در قبال این تکنیک علمی به صورت مختصر بیان شده است. فصل هفتم، نگاهی گذرا به موضع آیین کاتولیک، یهودیان و پروتستان ها در قبال این پدیده علمی دارد.

در بخش دوم، شبیه سازی از منظر اسلام بررسی شده است که شامل سه فصل است و از آن جا که شبیه سازی با دو هدف تولید کودک و به جهت درمان انجام می شود در فصل اول به بررسی شبیه سازی درمانی، ابتدا از جهت موضوع پرداخته شده است و سپس دیدگاه اهل سنت و مذهب شیعه در ارتباط با حکم آن بیان گردیده است. و از آن جا که ایجاد جنین به منظور استفاده از سلول های بنیادین و سپس نابود کردن آن با مذاق شرع اسلام سازگار نیست، روش های جایگزین سلول های بنیادی جنینی ارائه شده است.

در فصل دوم، شبیه سازی به جهت تولید کودک از منظر فقه اسلامی بررسی شده است. البته شبیه سازی گیاهان و حیوانات به صورت کوتاه در این فصل، آمده و بیان شده که دین اسلام با شبیه سازی گیاهان و حیوانات تا جایی که مفید باشد و ضرر و زیانی بر این کار مترتب نگردد جایز است. زیرا خداوند موجودات جهان را مسخر انسان قرار داده است.

درباره شبیه سازی انسان و ایجاد کودک از این طریق در میان فقها و صاحب نظران اسلام اختلاف نظر وجود دارد. عالمان اهل سنت یک صدا شبیه سازی انسانی را حرام شمرده و آن را امری خلاف روش طبیعی تولید مثل می دانند که باعث ایجاد اختلالاتی در نظام زندگی می گردد. اما از نظر صاحب نظران و فقهای شیعه عموماً شبیه سازی انسانی بنابر اصل اباحه جایز است. زیرا قائل اند دلیل شرعی روشن بر عدم جواز آن وجود ندارد اگر چه گروهی از فقهای شیعه، بنابر حکم ثانوی به خاطر تالی مفسدتی که دارد، قائل به عدم جواز آن شده اند.

درفصل سوم این بخش، دلایل مخالفت فقها با شبیه سازی انسانی و به بررسی این دلایل پرداخته شده است. عمده دلایلی که بر ضد شبیه سازی انسانی ارائه شده عبارتند از: تغییر خلق الله، از بین رفتن سنت ازدواج، سنت تولید مثل و گم گشتگی نسب، نابودی تنوع طبیعی در جهان، نقض کرامت بشر و ناامن بودن این روش و... می باشد.

در بررسی این دلایل گفته شده است که تولید انسان بوسیله ی تکنیک شبیه سازی، هیچ گاه جای تولیدمثل طبیعی را نخواهد گرفت و ایجاد چند موجود شبیه سازی شده نه پیوند ازدواج و کانون خانواده را از بین می برد و نه موجب گم گشتگی نسب می شود و نه ناقض تنوع طبیعی است و کرامت بشری به موجود کلون شده نیز اعطا می شود. زیرا بشر فقط مقدمات خلقت را پدید می آورد. بنابراین در صورت ایمن بودن، این فناوری در تولید کودک، بر بعضی از روش های فناوری کمک تولید مثلی برتری دارد.

در پایان امید است، خوانندگان ضمن آگاهی از مفهوم شبیه سازی و کاربردهای آن و توجیه آن از نظر مذهب نگرشی صحیح نسبت به این پدیده علمی بیابند و این پژوهش زمینه ای برای پژوهش های بعدی باشد تا افق های ناشناخته ی آن بازشناسی شود و جایگاه این پدیده ی علمی در زندگی بشر مشخص شود.

ادبیات تحقیق

۱- تعریف موضوع

شبیه سازی انسانی از جمله علوم تجربی جوان و از شگفت انگیز ترین پدیده های علم پزشکی و یکی از جدی ترین چالش های قرن حاضر است که ذهن بسیاری از اندیشمندان دینی و متفکران عرصه های مختلف علمی و حتی سیاستمداران را به خود مشغول داشته است.

شبیه سازی از نظر علمی، چیزی شبیه قلمه زنی در عالم گیاهان است. به این صورت که قطعه کوچکی از بدن یک انسان را بر می دارند و آن را تقویت کرده، درون تخمک بدون هسته زن قرار می دهند این قلمه انسانی در محیط مساعد پرورش می یابد و بعد از طی دوران جنینی، انسانی کامل متولد می شود. که در این روش، تولید موجود زنده بدون نیاز به پیوند سلولهای جنسی مذکر و مؤنث است و محققان توانسته اند با کمک این تکنولوژی پستاندارانی چون گربه، خوک، گوسفند و گاو را ایجاد کنند. اگرچه این شیوه در باب انسان بکار گرفته نشده، اما به لحاظ علمی این کار برای انسان شدنی می باشد و همین امر موجب نگرانی هایی در سطح جهان بویژه در محافل دینی شده است. در این رساله سعی بر آن شده، شبیه سازی انسانی از منظر فقه اسلامی و با توجه به آیات و روایات و دیدگاه های فقها و صاحب نظران بررسی و تحلیل گردد و دیدگاه آیین های دیگر نیز در آن بیان شود.

۲- سابقه و ضرورت انجام تحقیق

پیشینه همانند سازی به حدود ۲۶ سال قبل باز می گردد در آن زمانی که نخستین نوزاد آزمایشگاهی به دنیا آمد. روش باروری آزمایشگاهی شیوه جدیدی را برای تولید مثل در اختیار محققان گذاشت و متخصصان لقاح، روش های تازه ای برای تکثیر جنین یافتند. اما این پدیده نوین علمی، پیوسته موجب عکس العمل هایی در بسیاری از محافل علمی و دینی جهان شده است. در جهان اسلام عالمان دین در صدد فهم و چاره جویی و ابراز رأی خویش درباره این مسئله بر آمده اند بگونه ای که منابع مکتوبی در این زمینه به جامعه علمی عربی زبان عرضه شده است. اما در زبان فارسی فقط به چند مقاله در روزنامه ها و نشریات و چند گزارش تصویری و چند کنفرانس

علمی محدود بسنده شده است. و در همین زمینه، «شبهه سازی انسانی از دیدگاه آیین کاتولیک و اسلام» تألیف سید حسن اسلامی، و «شبهه سازی انسان» نوشته علی محمدی، از آثار مکتوب فارسی می باشد. با توجه به این که شبهه سازی انسان از دستاوردهای پیشرفت روز افزون علم و تکنولوژی است و به صورت گسترده در زندگی بشر قرار خواهد گرفت، ضروری می نماید افراد، نسبت به این گونه پدیده های علمی آگاهی یافته و دیدگاه اسلام را نسبت به آن بدانند.

۳- انگیزه انتخاب موضوع

چون فرایند شبهه سازی از جمله موضوعات نوپیدا و پیوسته در جهان با موضع گیری های متناقضی روبرو بوده است و در حوزه فقه مسائل جدیدی را بوجود آورده است با پرداختن به این موضوع و تبیین آن از نظر اسلام، می توان جایگاه آن را در جوامع بشری مشخص کرد.

۴- هدف ها

شبهه سازی انسانی از منظر فقه اسلامی، به هدف تبیین ماهیت تکنولوژی بیولوژی شبهه سازی و بیان چالش های ممکن این پدیده و یافتن پاسخی مناسب برای آن و نگاه ادبیات و معارف دینی به این مسأله و ایجاد رابطه حقیقی میان فرهنگ و معارف اسلامی و علوم و تکنولوژی صورت گرفته است تا با مطالعه علم و تکنولوژی و کاربرد آن در عرصه زندگی، وجود خالق و مذهب در تمامی این پدیده های علمی پرنرگ تر گردد و بیان شود که مذهب به خصوص اسلام هرگز مانع و رادع علم و پژوهش های علمی نبوده و نیست.

۵- سوال های اساسی تحقیق

- ۱- آیا دنیا به پژوهش در زمینه شبهه سازی احتیاج دارد؟
- ۲- هدف از کلون سازی تکثیری چیست؟
- ۳- دیدگاه های مختلف درباره شبهه سازی چیست؟
- ۴- آیا شبهه سازی با مبانی اسلام سازگار است؟

۶- فرضیه ها

- ۱- در چند دهه آینده روش زندگی بشر نسبت به یک هزار سال گذشته دچار تغییرات بنیادین خواهد شد.
- ۲- از طریق شبیه سازی و ایجاد سلولهای بنیادین در آینده ای نه چندان دور بیماری و پیری از بین جوامع انسانی رخت بر بسته و منجر به افزایش طول عمر انسان می گردد.
- ۳- دنیای آینده عصر ترمیم و مداوای اعضای بدن نیست، بلکه عصر باز سازی بافت های فرسوده است.
- ۴- با امکان شبیه سازی انسان و پا به عرصه وجود گذاشتن اولین موجودشبه سازی شده، نظام حاکم بر زندگی مطابق قبل نخواهد بود، بلکه تحت تأثیر این پدیده علمی، دگرگونی هایی در خانواده، تولیدمثل، تنوع و... پدیدخواهد آمد.

۷- روش تحقیق

روش تحقیق به اعتبار هدف، بنیادی و براساس راهبردها تحلیلی و توصیفی بوده و جمع آوری اطلاعات به روش کتابخانه ای، اینترنتی می باشد.

فصل اول

مفهوم شبیه سازی

۱-۱- شبیه سازی در لغت

شبیه در لغت به معنای مثل و مانند است و شبیه سازی یعنی کشیدن تصویری از روی کسی یا چیزی به شرطی که با اصل مطابقت کامل داشته باشد.^۱ شبیه سازی معادل واژه لاتینی کلونینگ^۲ است که از ریشه ی کلون،^۳ و به معنای نسخه ی بدل و مدل مشابه است.^۴ شبیه سازی در لغت عرب به معنای استنساخ از ریشه ی نسخ است. نسخ در لغت به دو معنی است. نخست به معنی زدودن چیزی به وسیله ی چیز دیگر، مانند آفتاب که تاریکی را نسخ می کند، یعنی آن را از بین می برد و نور را به جای آن می نشاند و گاهی به معنای اثبات و جانشینی چیزی و گاه هر دو معنا را هم زمان می رساند. اما نسخ در معنای دوم عبارت است از نقل صورت نوشته ای به نوشته ی دیگر.^۵

۲-۱- شبیه سازی در اصطلاح

واژه ی کلون نخستین بار برای توصیف جمعیتی از سلول های بدست آمده از تولید مثل و تکثیر یک سلول که بدون آمیزش جنسی تکثیر یافته باشند به کار برده شده است که دارای کروموزوم ها و ژن های همانند هستند و از نظر ظاهری شبیه یکدیگراند، همچنین یکسان عمل می کنند.^۶ بنابراین تشکیل جمعیت قابل توجهی از سلول های مشابه را که همگی از یک سلول ایجاد می شوند را فرایند تشکیل یک کلون می نامند.^۷ و نیز از دیدگاه ژنتیک، به

۱- معین، محمد، فرهنگ فارسی، ج ۲، ص ۲۰۲۲.

۲- Cloning.

۳- clone.

۴- باطنی، محمد رضا، فرهنگ انگلیسی، ص ۱۴۲.

۵- راغب اصفهانی، حسین بن محمد، مفردات الفاظ قرآن، ص ۸۰۱.

۶- محمدی، علی، شبیه سازی انسان، ص ۲۷.

۷- مجد، احمد، شریعت زاده، محمد علی، زیست شناسی مولکولی و سلولی، صص ۶۷۴-۶۷۵.